

**НОВИЯТ КРИТЕРИЙ ЗА
ДОПУСТИМОСТ НА ЖАЛБИТЕ ПО
ЧЛ. 35, § 3 (В) ОТ КОНВЕНЦИЯТА:
ПРИНЦИПИТЕ, ИЗВЕДЕНИ В
ПРАКТИКАТА
ЗА ДВЕ ГОДИНИ
Изследователски доклад**

© *Настоящият превод е издаден със съгласието на СЕ/ЕСПЧ
и отговорност за него носи единствено Висшият адвокатски съвет
на България.*

**НОВИЯТ КРИТЕРИЙ ЗА ДО-
ПУСТИМОСТ НА ЖАЛБИТЕ ПО
ЧЛ. 35, § 3 (В) ОТ КОНВЕНЦИЯТА:
ПРИНЦИПИТЕ, ИЗВЕДЕНИ В
ПРАКТИКАТА
ЗА ДВЕ ГОДИНИ
Изследователски доклад**

Превод от английски език
София Разбойникова

Редактор
Даниела Доковска

София, 2012

**НОВИЯТ КРИТЕРИЙ ЗА ДОПУСТИМОСТ НА
ЖАЛБИТЕ ПО ЧЛ. 35, § 3 (В) ОТ КОНВЕНЦИЯТА:
ПРИНЦИПИТЕ, ИЗВЕДЕНИ В ПРАКТИКАТА
ЗА ДВЕ ГОДИНИ***
Изследователски доклад

1. Увод

1. Целта на настоящия преглед е да обобщи принципите в практиката по новия критерий на чл. 35, § 3 (b) така, както те са развити от Съда за първите две години от прилагането му. Следва да се напомни, че в периода 1.06.2010 – 31.05.2012 г. този критерий можеше да се прилага само от Отделенията и Голямото отделение¹. Съгласно чл. 20 от Протокол 14 новата разпоредба започна да се прилага по всички висящи пред Съда дела, освен към жалбите, които вече са обявени за допустими.

Член 35, § 3 (b) гласи:

„Съдът обявява за недопустима всяка индивидуална жалба, подадена на основание член 34, когато счете, че:

...

б) жалбоподателят не е претърпял значителна вреда, освен когато зачитането на правата на човека, защитени в Конвенцията и Протоколите към нея, изисква разглеждане на жалбата по същество, като никое дело не може да бъде отхвърлено на това основание, ако не е било надлежно разгледано от национален съд“.

2. На този етап обаче е важно да се отбележи, че формулировката на новия критерий е много вероятно да бъде променена съгласно желанието на Високодоговарящите страни, изразено в Декларацията от Брайтън (20 април 2012 г.):

* © Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

Този доклад е изготвен от Изследователския отдел и не обвързва Съда. Той обхваща съдебна практика (дела, вече разгледани от Съда или все още висящи) до юни 2012 г. Може да бъде преработен от редактор.

Докладът може да бъде свален от www.echr.coe.int (Case-law – Case-Law Analysis – Research reports)

¹ Член 20, § 2 от Протокол 14.

„15. с) Заклучава, че чл. 35 (3) (b) от Конвенцията следва да се измени така, че да бъдат премахнати думите „като никое дело не може да бъде отхвърлено на това основание, ако не е било надлежно разгледано от национален съд“; и приканва Комитета на Министрите да приеме необходимия акт, чрез който да се извърши промяната до края на 2013 г.“

3. Общо е становището, че понятията, употребени в новия критерий, подлежат на тълкуване и че те дават на Съда известна гъвкавост, в допълнение към онази, която вече му предоставят другите съществуващи критерии за допустимост¹. Както повечето понятия, употребени в Конвенцията, и тук понятията не подлежат на изчерпателно тълкуване. Поради това Високодоговарящите страни очакват от Съда да изгради обективни критерии за прилагането на новото правило чрез постепенно развиване на практиката си².

II. ЦЕЛТА НА НОВИЯ КРИТЕРИЙ ЗА ДОПУСТИМОСТ

4. Целта на новия критерий е да позволи на Съда да се справи по-бързо с неоснователните жалби и така да му даде възможност да се концентрира върху основната си мисия, а именно – да предоставя правна защита на човешките права на европейско ниво³. Безспорно Високодоговарящите страни желаят Съдът да отдели повече време на дела, които налагат обсъждане по същество, независимо дали от гледище на правния интерес на отделния жалбоподател или от по-широкото гледище на правото по Конвенцията и европейския обществен ред, за който то допринася⁴.

5. През 2010 г. Високодоговарящите страни поискаха Съдът да започне да прилага ефективно новия критерий за допустимост и да обмисли други възможности за прилагане на принципа *de minimis non curat praetor*⁵. След това, през 2011 г., Съдът бе приканан „да прилага ефективно новия критерий за допустимост в съответствие с принципа „*de minimis*“⁶.

III. ПРОЦЕДУРА

6. Съдът може да прилага новия критерий за допустимост по своя собствена инициатива (*Adrian Mihai Ionescu v. Romania* (dec.), no. 36659/04, § 35, 1 юни 2010)

¹ Виж Обяснителния доклад към Протокол 14 (CETS No. 194), § 78 и 80.

² Пак там, § 80.

³ Пак там, § 39 и 77–79.

⁴ Пак там, § 77.

⁵ Вж. Плана за действие, приет на Конференцията на високо равнище за бъдещото на Европейския съд по правата на човека, Интерлакен, 19 февруари 2010 г., § 9 (с).

⁶ Конференцията на високо равнище на Съвета на Европа относно бъдещото на Европейския съд по правата на човека, проведена в Измир на 26–27 април 2011 г.

или в отговор на възражение, повдигнато от правителството (*Gaglione and Others v. Italy*, nos. 45867/07 и други, 21 декември 2010). В някои случаи Съдът прилага новия критерий преди другите изисквания за допустимост (*Korolev v. Russia* (dec.), no. 25551/05, ECHR 2010; *Rinck v. France* (dec.), no. 18774/09, 19 октомври 2011 г.; *Gaftoniuc v. Romania* (dec.), no. 30934/05, 22 февруари 2011 г.; *Burov v. Moldova* (dec.), no. 38875/03, 14 юни 2011 г.; и *Shefer v. Russia* (dec.), no. 45175/04, 13 март 2012 г.). В други случаи той пристъпва към прилагане на новия критерий, едва след като е обсъдил останалите (вж. *Adrian Mihai Ionescu*, цитирано по-горе; и *Holub v. the Czech Republic* (dec.), no. 24880/05, 14 декември 2010 г.). В един случай, в *Munier v. France* (dec.), no. 38908/08, 14 февруари 2012 г., Съдът отхвърли оплакванията на жалбоподателя едновременно по чл. 35, § 1, 3 (b) и 4¹.

IV. „ЗНАЧИТЕЛНА ВРЕДА“

7. Основният елемент на новия критерий за допустимост е въпросът дали жалбоподателят е претърпял „значителна вреда“. В *Shefer*, цитирано по-горе, Съдът отбелязва, че макар формално между трите елемента на чл. 35 § 3 (b) да не съществува йерархия, въпросът за „значителната вреда“ е в сърцевината на новия критерий. Въпреки това в *Finger v. Bulgaria* (no. 37346/05, 10 май 2011 г.) Съдът отказва да се произнесе дали жалбоподателката е претърпяла значителна вреда в резултат на твърдяната неразумна продължителност на воденото от нея съдебно производство, защото е преценил, че липсват вторият и третият елемент. Нещо повече, в *Flisar v. Slovenia* (no. 3127/09, 29 септември 2011), възражението на правителството по новия критерий е било отхвърлено, тъй като не е била изпълнена втората предпазна клауза, като при това не е бил обсъждан въпросът за значимостта на вредата. Това обаче явно няма да е общ подход. В повечето от делата се подхожда йерархично и се разглежда подред всеки един от елементите на новия критерий.

8. [Понятието] „значителна вреда“ се фокусира върху идеята, че всяко нарушение на права, макар и реално от чисто правна гледна точка, трябва да достига минимално ниво на значимост, за да бъде разгледано от един международен съд. Чисто техническите и незначителни, извън формалистичната рамка, нарушения не налагат разглеждане на европейско ниво (цитираното по-горе *Shefer*). Преценката на това минимално ниво е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото. Тежестта на всяко нарушение следва да се преценява, като се отчитат субективната гледна точка на жалбоподателя и какъв всъщност е бил залогът в конкретния случай (*Korolev*, цитирано по-горе). Само субективната гледна точка на жалбоподателя обаче не може да обоснове заключение, че той/тя е претърпял/а значителна вреда. Субективната гледна

¹ Важно е да се отбележи също така, че в този случай Съдът не е продължил както обикновено с подробен анализ на първата и втората предпазна клауза.

точка следва да е оправдана на обективни основания (*Ladygin v. Russia* (dec.), no. 35365/05, 30 август 2011 г.). Едно нарушение на Конвенцията може да засяга важни принципи въпроси и така да причинява значителни вреди без значение какъв е имущественият интерес (*Korolev*, цитирано по-горе). В *Giuran v. Romania* (no. 24360/04, 21 юни 2011 г.) Съдът е намерил, че жалбоподателят е претърпял значителна вреда, защото разглежданото производство е засягало принципен за него въпрос, а именно – правото му на зачитане на собствеността и дома му. Така е постановено въпреки обстоятелството, че националното производство, предмет на жалбата, е целяло връщане на вещи, откраднати от апартамент на жалбоподателя на стойност 350 евро. Практиката на Съда в бъдеще ще помогне да се прецизира зависимостта между „субективната гледна точка, оправдана на обективни основания“, от една страна, и „личен принципен въпрос“, от друга страна.

9. Нещо повече, при оценката на субективната значимост на въпроса за жалбоподателя Съдът може да отчете поведението на жалбоподателя, например неговата пасивност през определен период от съдебното производство, което е индикация, че в този случай съдебното производство явно не е било от такова значение за него (*Shefer*, цитирано по-горе). В *Giusti v. Italy* (dec.), no. 13175/03, 18 октомври 2011 г.) Съдът въвежда някои нови елементи при преценката си на минималното ниво на значимост, което оправдава разглеждането на въпроса от международен съд, а именно – естеството на правото, което се твърди, че е било нарушено, сериозността на твърдяното нарушение и/или на потенциалните последици от нарушението върху положението на жалбоподателя. При преценката на тези последици Съдът ще проверява, по-конкретно, какъв е бил предметът или изходът от националното производство.

(А) ЛИПСА НА ЗНАЧИТЕЛНА ФИНАНСОВА ВРЕДА

10. В голяма част от делата, които вече са били разглеждани от Съда, преценката дали е било достигнато нивото на значимост се прави в светлината на финансовата страна на предмета на спора и значимостта на делото за жалбоподателя. Финансовите последици не се оценяват само в светлината на неимуществените вреди, претендиращи от жалбоподателя. В *Kioui v. Greece* (dec.), no. 52036/09, 20 септември 2011 г. Съдът е постановил, че размерът на претендираните неимуществени вреди, а именно 1000 евро, е неотносим към въпроса какъв всъщност е интересът на жалбоподателя. Това е така, защото често неимуществените вреди се изчисляват от жалбоподателите въз основа на собствените им виждания за значимостта на спора.

11. Заради незначителност на финансовите последици Съдът вече е постановявал, че липсва „значителна вреда“ по следните дела, където въпросният размер е бил равностоен или приблизително равен на 500 евро:

– жалба относно производство, по което предмет на спора са били 90 евро (*Adrian Mihai Ionescu*, цитирано по-горе);

– жалба относно пропуск на властите да платят на жалбоподателя сума, еквивалентна на по-малко от 1 евро (*Korolev*, цитирано по-горе);

– жалба относно пропуск на властите да платят на жалбоподателя сума, приблизително равна на 12 евро (*Vasilchenko v. Russia*, no. 34784/02, § 49, 23 септември 2010 г.);

– жалба относно глоба в размер на 150 евро и отнемането на една наказателна точка от шофьорската книжка на жалбоподателя (*Rinck*, цитирано по-горе);

– забавено изплащане на 25 евро (*Gafioniuc*, цитирано по-горе);

– невъзстановяване на 125 евро (*Ștefănescu v. Romania* (dec.), no. 11774/04, 12 април 2011 г.);

– пропуск на държавните власти да платят на жалбоподателя 12 евро (*Fedotov v. Romania* (dec.), no. 51838/07, 24 май 2011 г.);

– пропуск на държавните власти да платят на жалбоподателя 107 евро, ведно с разноските в размер на 121 евро, или общо 228 евро (*Burov v. Moldova* (dec.), no. 38875/08, 14 юни 2011 г.);

– жалба относно глоба от 135 евро, 22 евро разноски и една наказателна точка в шофьорската книжка на жалбоподателя (*Fernandez v. France* (dec.), no. 65421/10, 17 януари 2012 г.);

– дело, по което Съдът е отбелязал, че размерът на претендираните имуществени вреди е 504 евро (*Kiousi*, цитирано по-горе);

– дело, по което първоначалната претенция на жалбоподателя срещу адвоката му в размер на 99 евро е била ценена наред с факта, че на него му е била присъдена сума, еквивалентна на 1515 евро за продължителността на съдебно производство (*Havelka v. the Czech Republic* (dec.), no. 7332/10, 20 септември 2011 г.);

– жалба за неизплатена заплата в размер на 102 889¹ AMD (*Guruyan v. Armenia* (dec.), no. 11456/05, 24 януари 2012 г.);

– жалба относно 227 евро за разноски (*Šumbera v. the Czech Republic* (dec.), no. 48228/08, 21 февруари 2012 г.);

– жалба относно принудителното изпълнение на съдебно решение за 34 евро (*Shefer*, цитирано по-горе).

12. В *Havelka*, цитирано по-горе, Съдът е отчел факта, че макар строго погледнато присъждането на обезщетение в размер на 1515 евро да не предоставя адекватна и достатъчна обезвреда с оглед практиката на Съда, сумата не се различава толкова много от подходящото справедливо обезщетение, че да причинява на жалбоподателя значителна вреда.

13. В заключение, Съдът съзнава, че ефектът от една имуществена вреда не трябва да бъде измерван абстрактно; дори най-малката имуществена вреда може да е

¹ В самото решение не е посочена равностойността в евро, но сумата е приблизително равна на 200 евро.

бъде значителна в светлината на специфичните лични особености и икономическата ситуация в страната или региона, в който живее жалбоподателят. Съдът преценява последиците от финансовата вреда, като отчита индивидуалната ситуация. В *Fernandez*, цитирано по-горе, фактът, че жалбоподателката е била съдия в административния апелативен съд в Марсилия, е от значение за преценката на Съда, че глоба от 135 евро не представлява значителна сума за нея.

14. Обратно, когато Съдът прецени, че жалбоподателят е претърпял значителна финансова вреда, то тогава новият критерий може да не бъде приложен. Това е било така в следните случаи:

- по дело, по което са били констатирани закъснения между 9 и 49 месеца за изпълнение на решения по закона „Pinto“ и където става въпрос за суми от 200 до 13 749, 99 евро (*Gaglione and Others*, цитирано по-горе);

- по дело относно закъсняло изплащане на обезщетение за експроприирани имоти и суми, достигащи десетки хиляди евро (*Sancho Cruz and 14 other „Agrarian Reform“ cases v. Portugal*, nos. 8851/07 и други, § 32–35, 18 януари 2011 г.);

- по дело относно трудов спор, където искът е бил за около 1800 евро (*Živić v. Serbia*, no. 37204/08, 13 септември 2011 г.);

- по дело относно гражданско производство, продължило 15 години и 5 месеца, по което е липсвало каквото и да било средство за обезвреда и предмет на което е било „значителна сума“ (*Giusti*, цитирано по-горе);

- по дело относно продължителността на гражданско производство, предмет на което е пенсия за инвалидност и сумата не е била незначителна (*De Ieso v. Italy*, no. 34383/02, 24 април 2012 г.).

(В) ЛИПСА НА ЗНАЧИТЕЛНА НЕИМУЩЕСТВЕНА ВРЕДА

15. Съдът обаче разглежда не само дела с предмет значителни финансови суми. Реално изходът от едно дело на национално ниво може да има други, нефинансови последици. В цитираното по-горе *Holub*, както и в *Bratři Zátkové, a. s., v. the Czech Republic* (dec.), no. 20862/06, 8 февруари 2011 г.), *Matoušek v. the Czech Republic* (dec.), no. 9965/08, 29 март 2011 г.), *Čavajda v. the Czech Republic* (dec.), no. 17696/07, 29 март 2011 г.) и *Jirsák v. the Czech Republic* (dec.), no. 8968/08, 5 април 2012 г.), Съдът е мотивирал решенията си с факта, че невръченото на страните становище на ответниците не е съдържало нищо ново или важно за делото и решението на Конституционния съд по всяко едно от делата не се е основавало на тези становища. Аналогично е и по делото *Januev v. „the former Yugoslav Republic of Macedonia“* (dec.), no. 18716/09, 4 октомври 2011 г.), където оплакването е за това, че първоинстанционното решение не е било постановено публично. Съдът е намерил, че жалбоподателят не е претърпял значителна вреда, тъй като не той е бил онеправданата страна в процеса. Съдът също така е отчел, че задължението да разруши стената и да прибере тухлите, което е било в резултат на незаконосъобразното му поведение, не е представлявало

значителна финансова тежест за жалбоподателя. Друг случай, в който жалбоподателят не е претендиращ директно финансова сума, е *Savu v. Romania* (dec.), no. 29218/05, 11 октомври 2011 г.). По това дело жалбоподателят се е оплаквал от неизпълнението на конкретни, постановени в негова полза съдебни решения, включващи и задължението за издаване на удостоверение. В *Gagliano Giorgi v. Italy* (no. 23563/07, 6 март 2012 г.), Съдът за първи път разглежда оплакване за продължителност на наказателно производство. Като коментира обстоятелството, че наказанието на жалбоподателя е било намалено заради продължителността на производството, Съдът прави извода, че намаляването на наказанието обезщетява жалбоподателя или по-точно, ограничава всяка една щета, която може да е претърпял в резултат на продължителността на производството. На това основание Съдът постановява, че жалбоподателят не е претърпял никаква значителна вреда. В *Liga Portuguesa de Futebol Profissional v. Portugal* (dec), no. 49639/09, 3 април 2012 г.) Съдът прилага същите критерии като изведените в цитираното по-горе *Holub*. По това дело дружеството жалбоподател се е оплаквало, че не му е било изпратено становището на прокурора, а не от това, че е можело да бъде осъдено да заплати 19 милиона евро. Съдът е намерил, че дружеството жалбоподател не е претърпяло вреди от това, че не му е било връчено въпросното становище.

16. Обратно – Съдът не е приложил новия критерий по делото *3A. CZ s. r. o. v. The Czech Republic* (no. 21835/06, 10 февруари 2011 г.), като е намерил, че невръчненото становище може да е съдържало нова информация, неизвестна за дружеството – жалбоподател. Разграничавайки се от делата, решени аналогично на *Holub*, Съдът постановява, че не може да направи извод, че дружеството жалбоподател не е претърпяло значителна вреда. Същите аргументи са използвани от Съда в *BENet Praha, spol. s r. o., v. The Czech Republic* (no. 33908/04, 24 февруари 2011 г.).

17. В *Luchaninova v. Ukraine* (no. 16347/02, 9 юни 2011 г.) Съдът е отбелязал, че, в крайна сметка производството, за което жалбоподателката твърди, че е било незаконно и несправедливо, е имало изключително негативен ефект върху професионалния ѝ живот. По-конкретно, осъждането на жалбоподателката е било основание за уволнението ѝ. Следователно жалбоподателката е претърпяла значителна вреда.

18. В *Van Velden v. the Netherlands* (no. 30666/08, 19 юли 2011 г.) жалбоподателят се е оплаквал от нарушение на чл. 5, § 4 от Конвенцията. Правителството е твърдяло, че жалбоподателят не е претърпял каквато и да било значителна вреда, тъй като окончателната му присъда е била намалена с целия срок на предварителното му задържане. Съдът обаче е постановил, че за наказателните производства на много от страните по Конвенцията е характерно периодите на задържане преди постановяването на присъдата да се приспадат от окончателното наказание; при това положение, ако Съдът приеме принципната позиция, че всяка вреда, причинена от едно предварително задържане, е без значение *ipso facto* за целите на Конвенцията, той би извадил голяма част от потенциалните оплаквания по чл. 5 от обхвата на контрола, който

упражнява. На това основание предварителното възражение на правителството по новия критерий е било отхвърлено.

19. В цитираното по-горе *Živić* Съдът е приел, че имуществените вреди, претърпени от жалбоподателя, наред с непоследователната практика на Районния съд в Белград по дела, свързани с правото на справедливо заплащане и правото на еднакво заплащане за еднакъв труд е достатъчно, за да отхвърли възражението на правителството по новия критерий.

V. ДАЛИ ЗАЧИТАНЕТО НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА НАЛАГА РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЖАЛБАТА ПО СЪЩЕСТВО

20. Вторият елемент на новия критерий е замислен като предпазна клауза¹, която да позволи на Съда да продължи разглеждането на жалбата, дори и при липса на значителна вреда за жалбоподателя, ако зачитането на правата на човека, защитени в Конвенцията и Протоколите към нея, налага това. Тази формулировка е взета от второто изречение на чл. 37, § 1 от Конвенцията, което изпълнява аналогична функция при взимане на решения за заличаване на жалби от списъка на делата. Същото изискване се съдържа и в чл. 39, § 1 (предишен член 38) като основа за постигане на приятелско споразумение между страните. Съдът и Комисията са постоянни в практиката си и винаги са тълкували тези разпоредби като задължаващи ги да продължат разглеждането на дадено дело, когато това се налага, защото случаят може да повдигне въпроси от принципно значение, които засягат спазването на Конвенцията.

21. Такива въпроси биха възникнали например, когато има нужда от подтикване на ответната държава да разреши структурен проблем, засягащ други лица в аналогична на жалбоподателя ситуация (*Korolev*, цитирано по-горе). Именно този подход е възприет по цитираното по-горе дело *Finger*, където Съдът е решил, че не е нужно да преценява дали жалбоподателката е претърпяла значителна вреда, тъй като зачитането на правата на човека налага разглеждане на делото по същество (случаят е свързан с потенциален системен проблем, водещ до неразумна продължителност на гражданските производства и твърдяна липса на ефективно средство за обезвреда).

22. В *Živić*, цитирано по-горе, Съдът също така е постановил, че дори да се предположи, че жалбоподателят не е претърпял значителна вреда, случаят повдига въпроси от общ интерес, което налага разглеждането му. Това дело показва, че понякога няма голяма разлика между изведения от критерия за значителна вреда тест „важен принципен въпрос“ (така, както е формулиран за пръв път в *Korolev*, цитирано по-горе) и предпазната клауза за зачитане на правата на човека, изискваща разглеждането на жалбата по същество.

¹ Вж. Обяснителния доклад към Протокол 14, § 81.

23. Аналогично, в *Nicoleta Gheorghe v. Romania* (no. 23470/05, 3 април 2012 г.), Съдът не е приложил новия критерий въпреки незначителния имуществен интерес (17 евро), защото за националните съдилища е било важно да се постанови едно принципно решение (по делото се поставя въпросът за презумпцията за невинност и въпросът за равенството на средствата в наказателното производство, като решението по това дело е първото след промените в приложимия закон). В *Juhas Đurić v. Serbia* (преразглеждане, no. 48155/06, 10 април 2012 г.) жалбоподателят се е оплаквал от това, че е трябвало да заплати разноските за служебен защитник, назначен му от полицията по време на предварително наказателно разследване. Съдът е приел, че поставените въпроси не са незначителни и незаслужаващи разглеждане по същество, тъй като са свързани с функционирането на наказателноправната съдебна система. И тъй като зачитането на правата на човека е налагало разглеждането на жалбата по същество, възражението на правителството по новия критерий е било отхвърлено.

24. Както е отбелязано в § 39 на Обяснителния доклад, прилагането на новото изискване за допустимост следва да гарантира, че няма да се отхвърлят жалби, които въпреки своя тривиален характер повдигат сериозни въпроси, имащи значение за приложението или тълкуването на Конвенцията или за важни въпроси, засягащи националните законодателства.

25. Съдът вече е постановявал, че зачитането на правата на човека не налага той да продължи с разглеждането на дадена жалба, когато например приложимият закон е бил изменен и подобни проблеми вече са били разрешавани в други дела (*Léger v. France* (заличено от списъка с делата) [ГО], no. 19324/02, § 51, 30 март 2009 г.; *Rinck и Fedotov*, и двете цитирани по-горе). Разглеждане по същество не е необходимо и когато приложимата норма е била отменена и оплакването пред Съда няма значение за настоящето (*Adrian Mihai Ionescu*, цитирано по-горе). Аналогично, зачитането на правата на човека не налага Съдът да разгледа конкретна жалба, когато Съдът и Комитетът на министрите са обърнали внимание, че въпросът представлява системен проблем, например неизпълнението на национални съдебни решения в Русия (*Vasilchenko*, цитирано по-горе) или Румъния (*Gaftoniuc и Savu*, и двете цитирани по-горе), или Република Молдова (*Burov*, цитирано по-горе), или Армения (*Gururyan v. Armenia* (dec), no. 11456/05, 24 януари 2012 г.). Също е така по дела за продължителността на съдебното производство в Гърция (*Kiiousi*, цитирано по-горе) или Чешката Република (*Havelka*, цитирано по-горе), където Съдът е имал множество поводи да коментира този проблем в предишни свои решения. По същия начин Съдът подхожда, когато става дума за публично постановяване на решенията (*Januev*, цитирано по-горе) или за правото на запознаване и коментиране на представено от другата страна становище или доказателства (*Bazelyuk v. Ukraine* (dec), no. 49275/08, 27 март 2012 г.).

VI. РАЗГЛЕДАНО ЛИ Е БИЛО ДЕЛОТО НАДЛЕЖНО ОТ НАЦИОНАЛЕН СЪД

26. На последно място, чл. 35, § 3 (b) не позволява една жалба да бъде отхвърлена на основание новото изискване за допустимост, ако делото не е било надлежно разгледано от национален съд. Целта на това правило, квалифицирано в Обяснителния доклад като „втора предпазна клауза“¹, е да гарантира, че всяко дело бива разгледано от съд, било то на национално или на европейско ниво.

27. Така втората предпазна клауза следва да предотврати ситуация, в която на жалбоподателя е отказано правосъдие (*Korolev, Gaftoniuc и Fedotov*, всички цитирани по-горе). Жалбоподателят трябва да е имал възможността да изложи аргументите си в състезателно производство пред поне една национална съдебна инстанция (*Adrian Mihai Ionescu*, цитирано по-горе и *Ștefănescu*, цитирано по-горе).

28. Втората предпазна клауза е също така в съзвучие с принципа за субсидиарност, залегнал основно в чл. 13 от Конвенцията, който изисква на национално ниво да съществува ефективно средство за защита срещу нарушения. Според Съда думата „дело“ не трябва да се приравнява на думата „жалба“, т.е. на оплакване, отправено до Страсбургския Съд. В противен случай би било невъзможно да се обяви за недопустима жалба относно нарушения, които се твърди, че са причинени от най-висшите инстанции в страната, тъй като техните актове по дефиниция не подлежат на последващ национален контрол (*Holub*, цитирано по-горе). Под „дело“ следователно се разбира съдебен процес, оплакване или жалба, иницирани от жалбоподателя пред националните съдилища.

29. В *Dudek v. Germany* (dec.), nos. 12977/09 и други, 23 ноември 2010 г., оплакването за прекомерна продължителност на гражданско съдопроизводство по германския закон не е било надлежно разгледано от национален съд, защото все още законодателят не е бил приел закон, гарантиращ ефективно правно средство за защита. По тази причина по това дело не е можело да бъде приложен новият критерий. В цитираното по-горе *Finger* Съдът е намерил, че основният въпрос, повдигнат по делото, е именно дали оплакването на жалбоподателката от твърдяната прекомерна продължителност на производството е можело да бъде надлежно разгледано на национално ниво. Следователно не може да се приеме, че в случая е била изпълнена втората предпазна клауза. Същият подход е бил приложен по делото *Flisar*, цитирано по-горе. Съдът отбелязва, че жалбоподателят се оплаква именно от това, че делото му не е било надлежно разгледано от националните съдилища. Съдът е отбелязал също, че Конституционният съд не е разгледал оплакванията на жалбоподателя за нарушаване на гаранциите на чл. 6 на Конвенцията. На тези основания Съдът е отхвърлил

¹ Пак там, § 82.

възражението на правителството по новия критерий. В *Fomin v. Moldova* (no. 36755/06, 11 октомври 2011 г.) жалбоподателката се е оплаквала по чл. 6 от Конвенцията, че съдилищата не са мотивирали достатъчно решенията си, с които са я осъдили за административно нарушение. По това дело Съдът е обединил въпроса дали оплакването ѝ е било надлежно разгледано от национален съд с разглеждането по същество на оплакванията, като в решението е отхвърлил приложението на новия критерий и е намерил нарушение на чл. 6. С изключение на тези четири дела обаче, втората предпазна клауза не е представлявала някакво значимо препятствие пред прилагането на новия критерий.

30. Що се отнася до тълкуването на думата „надлежно“ в новия критерий, то тя не е била тълкувана толкова строго, колкото изискванията за справедлив съдебен процес на чл. 6 (*Adrian Mihai Ionescu* и *Liga Portuguesa de Futebol Profissional*, и двете цитирани по-горе). Освен това, както е пояснено в цитираното по-горе решение *Šumbera*, някои проблеми на справедливостта на производството могат, поради своето естество или интензитет, да имат значение за това дали делото е било „надлежно“ разгледано (на това основание Съдът е намерил, че новият критерий е неприложим по цитираното по-горе дело *Fomin*).

31. Освен това понятието „надлежно разгледано“ не изисква държавата да разглежда по същество всеки иск, предявен пред националните съдилища, без значение колко несериозен е той. В *Ladygin*, цитирано по-горе, Съдът е постановил, че когато жалбоподателят се опитва да предяви иск, който без съмнение няма правно основание, последният критерий на чл. 35 § 3 (b) е удовлетворен.

VII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

32. През двегодишния период, предвиден в чл. 20, § 2 от Протокол 14, различните отделения на Съда са приложили новия критерий за допустимост към 26 оплаквания по чл. 6 и чл. 13 на Конвенцията и чл. 1 от Протокол 1, като повечето дела са били по чл. 6. Също така новият критерий е бил обсъждан, но не е бил приложен по дела с оплаквания по посочените разпоредби (с изключение на цитираното по-горе дело *Van Velden*). По още 16 дела Съдът е обсъдил, но не е приложил новия критерий. Към настоящия преглед са приложени списъци и с двата вида дела. След 1 юни 2012 г., когато критерият ще може да бъде прилаган от едноличен съдия, ефектът от него ще може да бъде оценяван въз основа на надлежна статистика.

Приложение А
СПИСКЪ НА ДЕЛАТА, ПО КОИТО Е БИЛ ПРИЛОЖЕН
НОВИЯТ КРИТЕРИЙ ЗА ДОПУСТИМОСТ

Жалба	Отделение	Дата на решението	Предмет и заключение на Съда
36659/04 <i>Ionescu v. Romania</i>	III	1.06.2010 г.	Достъп до съд (чл. 6) – § 27–41 [първо дело, разгледа- но по чл. 35, § 3 (b)]
25551/05 <i>Korolev v. Russia</i>	I	1.07.2010 г.	Неизпълнение на съдебно решение (чл. 6 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол 1)
34784/02 <i>Vasilchenko v. Russia</i>	I	23.09.2010 г.	Закъсняло изпълнение на съдебно решение (чл. 6 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол 1) – § 48–50
18774/09 <i>Rinck v. France</i>	V	19.10.2010 г.	Равенство на средствата (чл. 6, § 1)
24880/05 <i>Holub v. the Czech Republic</i>	V	14.12.2010 г.	Равенство на средствата (некомуникиране на становище на ответната страна – чл. 6, § 1)
20862/06 <i>Bratři zátkové v. the Czech Republic</i>	V	08.02.2011 г.	Равенство на средствата (некомуникиране на становище на ответната страна – чл. 6, § 1)
30934/05 <i>Gaftoniuc v. Romania</i>	III	22.02.2011 г.	Закъсняло изплащане на съдебни разноски (чл. 6 и чл. 1 от Протокол 1) – § 27–40
9965/08 <i>Matoušek v. the Czech Republic</i>	V	29.03.2011 г.	Равенство на средствата (некомуникиране на становище на ответната страна – чл. 6, § 1)
17696/07 <i>Čavajda v. the Czech Republic</i>	V	29.03.2011 г.	Равенство на средствата (некомуникиране на становище на ответната страна – чл. 6, § 1)
11774/04 <i>Ștefănescu v. Romania</i>	III	12.04.2011 г.	Справедливост на обезщетително производство (чл. 6 и чл. 13) – § 34–47
51838/07 <i>Fedotov v. Moldova</i>	III	24.05.2011 г.	Неизпълнение на съдебно решение (чл. 6 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол 1)
38875/03 <i>Burov v. Moldova</i>	III	14.06.2011 г.	Неизпълнение на съдебно решение (чл. 6 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол 1) – § 22–38
35365/05 <i>Ladygin v. Russia</i>	I	30.08.2011 г.	Отказ на националните съдилища да разгледаг по същество оплакване на жалбоподателя срещу охранител от съдебната охрана (чл. 6) [тълкуване на третия елемент на чл. 35, § 3 (b)]
52036/09 <i>Kioui v. Greece</i>	I	20.09.2011 г.	Продължителност на производството (чл. 6, § 1)

Жалба	Отделение	Дата на решението	Предмет и заключение на Съда
7332/10 <i>Havelka (II) v. the Czech Republic</i>	V	20.09.2011 г.	Продължителност на производството (чл. 6, § 1)
18716/09 <i>Jancev v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i>	I	04.10.2011 г.	Непостановяване на съдебно решение публично (чл. 6, § 1)
29218/05 <i>Savu v. Romania</i>	III	11.10.2011 г.	Неизпълнение на съдебно решение (чл. 6 и чл. 13 и чл. 1 от Протокол 1)
65421/10 <i>Fernandez v. France</i>	V	17.01.2012 г.	Достъп до съд (чл. 6)
11456/05 <i>Gururyan v. Armenia</i>	III	24.01.2012 г.	Неизпълнение на три окончателни решения (чл. 6 и чл. 1 от Протокол 1) – § 59–63 Дължими заплати в размер само на 166 евро, които в крайна сметка са били платени.
38908/08 <i>Munier v. France</i>	V	14.02.2012 г.	Достъп до съд по отношение на глоби, чийто размер е фиксиран в закона (чл. 6, § 1 и чл. 13) – § 17
23563/07 <i>Gagliano Giorgi v. Italy</i>	II	14.02.2012 г.	Продължителност на наказателното производство; неизпълнение на решения по закона „Pinto“ (чл. 6, § 1) – § 54–66 [за първи път новият критерий е приложен по отношение на продължителност на наказателното производство]
48228/08 <i>Šumbera v. the Czech Republic</i>	V	21.02.2012 г.	Равенство на средствата (чл. 6, § 1)
45175/04 <i>Shefer v. Russia</i>	I	13.03.2012 г.	Неизпълнение на съдебно решение срещу частно лице за сумата от 34 евро. „С оглед на своето продължително бездействие [жалбоподателката] очевидно не е доказала, че изпълнителното производство е било дотолкова значимо за нея в личен план“ – § 27
49275/08 <i>Bazelyuk v. Ukraine</i>	V	27.03.2012 г.	Чл. 6 § 1 (Върховният съд не е информирал жалбоподателя за касационната жалба). Предмет са 445 евро за нематериални вреди, претърпени от спряно електричество
49639/09 <i>Liga Portuguesa de Futebol Profissional v. Portugal</i>	II	3.04.2012 г.	Равенство на средствата (на страната не е било връчено становището на прокурор, което не е можело да повлияе на изхода на делото) – (чл. 6) дело тип „Hohub“ – § 38
8968/08 <i>Jirsák v. the Czech Republic</i>	V	12.04.2012 г.	Едно оплакване на липса на състезателно производство пред Конституционния съд (чл. 6) дело тип „Hohub“ – § 89–90

Приложение В
СПИСЪК НА ДЕЛАТА, ПО КОИТО Е ОТКАЗАНО
ПРИЛАГАНЕТО НА НОВИЯ КРИТЕРИЙ ЗА
ДОПУСТИМОСТ

Жалба	Отделение	Дата на решението	Предмет и заключение на Съда
12977/09 and others <i>Dudek (VIII) v. Germany</i>	V	23.11.2010 г.	Продължителност на гражданското производство. Претенциите не са били надлежно разгледани от националния съд.
45867/07 and other applications <i>Gaglione and Others v. Italy</i>	II	21.12.2010 г.	Забавяне при изпълнението на съдебно решение (чл. 6 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол 1) – § 16–19
8851/07 and other applications <i>Sancho cruz and 14 other applications v. Portugal</i>	II	18.01.2011 г.	Забавяне при изплащане на присъдено на жалбоподателя обезщетение (чл. 1 от Протокол 1) – § 29–35
21835/06 <i>3.A. CZ. S. R. O. v. the Czech Republic</i>	V	10.02.2011 г.	Равенство на средствата (на жалбоподателя не е било връчено становището на ответната страна) (чл. 6, § 1) – § 34 [разграничаване от <i>Holub</i>]
33908/04 and others <i>Benet Praha, Spol. S. R. O. v. the Czech Republic</i>	V	24.02.2011 г.	Равенство на средствата (на жалбоподателя не е било връчено становището на ответната страна) (чл. 6, § 1) – § 135 [разграничаване от <i>Holub</i>]
37346/05 <i>Finger v. Bulgaria</i>	IV	10.05.2011 г.	Продължителност на гражданското производство и липса на ефективно правно средство (чл. 6 и чл. 13) – § 67–77 [Съдът не се произнася по наличието на значителна вреда, тъй като не е изгълнена предпазната клауза]
48155/06 <i>Juhas Duric v. Serbia</i>	II	07.06.2011 г.	Достъп до съд (чл. 6 § 1) – § 50–58
16347/02 <i>Luchaninova v. Ukraine</i>	V	09.06.2011 г.	Справедливост на производството и липса на жалба (чл. 6, § 1 и 3, и чл. 13) – § 46–50
24360/04 <i>Giuran v. Romania</i>	III	21.06.2011 г.	Справедливост на производството и право на собственост (отмяна на окончателно решение) (чл. 6, § 1 и чл. 1 Протокол 1) – § 17–25 [въвеждат се нови съображения: емоционална стойност, въпрос на принципи]

Жалба	Отделение	Дата на решението	Предмет и заключение на Съда
30666/08 <i>Van Velden v. the Netherlands</i>	III	19.07.2011 г.	Законосъобразност на задържането на жалбоподателя под стража (чл. 5, § 4) – § 33–39
37204/08 <i>Ђивич v. Serbia</i>	II	13.09.2011 г.	Справедливост на производството (непоследователна съдебна практика на националните съдилища) (чл. 6, § 1) – § 36–42
3127/09 <i>Flisar v. Slovenia</i>	V	29.09.2011 г.	Непровеждане на публично заседание (чл. 6, § 1) – § 28
36755/06 <i>Fomin v. Moldova</i>	III	11.10.2011 г.	Недостатъчно мотивирани решения (чл. 6, § 1). Новият критерий се разглежда заедно с обсъждането по същество, нарушение на гаранциите за справедлив процес, защото делото „не е било разгледано надлежно от националния съд“ – § 20
13175/03 <i>Giusti v. Italy</i>	II	18.10.2011 г.	Продължителност на производството (чл. 6, § 1) – § 22–36 [въведени са определени елементи, които следва да се отчитат, когато се преценява минималното ниво на значимост на случая, което да оправдава разглеждането му от международен съд (§ 34)]
23470/05 <i>Nicoleta Gheorghe v. Romania</i>	III	3.04.2012 г.	Липса на справедливост на производството (чл. 6) – § 24 [Зачитането на правата на човека налага постановяването на решение, което да натътва националните институции]
34383/02 <i>De Ieso v. Italy</i>	II	24.04.2012 г.	Продължителност на гражданското производство (чл. 6, § 1) – § 36. Предмет на делото е пенсия за инвалидност, чийто размер не е незначителен